ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ԵՎ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՂԱՐԱԲԱՂՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԽՆԴՐԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ

Փորձագիտական հարցման արդյունքների ներկայացում
(մասնակցել է 50 փորձագետ)

© Հունիս 2004, Ռազմավարական եւ ազգային հետազոտությունների հայկական կենտրոն

Տվյալներ հարցաթերթը լրացնողների մասին

Տարիքը			
Մինչեւ 30	31-40	41-50	51 եւ բարձր
8%	40%	42%	10%

Սեռը	
Արական	Իգական
90%	10%

Կրթությունը			
Բարձրագույն	Թերի բարձրագույն	Միջնակարգ մասնագիտական	Միջնակարգ
100%	0%	0%	0%

Գիտական աստիճանը		
Գիտ. թեկնածու	Մագիստրոս (դիպլոմավորված մասնագետ)	Բակալավր
20%	76%	4%

Հիմնական աշխատատեղի կարգավիճակը	
Պետական	Ոչ պետական
36%	64%

Մասնագիտություն	
Քաղաքագետ	20%
Փիլիսոփա, սոցիոլոգ	4%
Իրավաբան	8%
Տնտեսագետ	10%
Պատմաբան	8%
Մենեջեր, կառավարիչ	4%
Խմբագիր, լրագրող	22%
Արվեստաբան	4%
Երկրաբան, աշխարհագրագետ	4%
Ֆիզիկոս, ռադիոֆիզիկոս	4%
Ճարտարապետ-շինարար	8%
Բժիշկ	4%

1. Որքանո՞վ եք Ձեզ տեղեկացված համարում ղարաբաղյան հիմնահարցի կարգավորման ներկա վիճակի մասին:

ա) Լիովին	20%
բ) Մասամբ	72%
գ) Բոլորովին տեղեկացված չեմ	8%

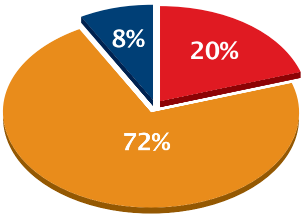

2. Որտեղի՞ց եւ ի՞նչ հաճախականությամբ եք տեղեկանում ղարաբաղյան հիմնախնդրի կարգավորման գործընթացի մասին (արտահայտվել է կարծիք յուրաքանչյուր տողում նշվածի վերաբերյալ):

Տեղեկատվության աղբյուրը	Տեղեկատվություն ստանալու հաճախականությունը				
	երբեք	*երբեմն*	*հաճախ*	*մեծ մասամբ*	*մշտապես*
Հեռուստատեսություն	8%	32%	26%	18%	16%
Ռադիո	32%	50%	10%	4%	4%
Մամուլ	4%	14%	26%	20%	36%
Ինտերնետ	8%	24%	42%	6%	20%
Քաղաքական գործիչների հայտնած տեղեկություններ	14%	18%	28%	28%	12%
Փորձագետների կարծիքներ	8%	18%	32%	34%	8%
Ոչ պաշտոնական աղբյուրներ (խորհրդատվական, պաշտոնական աղբյուրներ, գիտական ուսումնասիրություններ, նախնական տեղեկություններ եւ այլն)	10%	28%	36%	12%	14%

3. Ղարաբաղի հարցը բարձրացնելուց ի վեր (1988-2004թթ.) Հայաստանի եւ Ղարաբաղի ներքոնշյալ ձեռքբերումներից որո՞նք եք առավելապես կարեւորում:

Տարբերակներ	Ընտրանք	
	1-ին	*2-րդ*
ա) Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի անկախություն եւ ինքնիշխանություն	82%	8%
բ) Ֆիզիկական անվտանգության երաշխիքներ	8%	10%
գ) Տարածքի մեծացում	4%	20%
դ) Սեփական ուժերի նկատմամբ վստահություն	4%	32%
ե) Աշխարհաքաղաքական լծից ձերբազատված հայրենակիցներ	0%	10%
զ) *Այլ պատասխաններ՝*		
Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի հայացում՝ ազերիներից թոթափում	0%	2%
Հայաստանի մարզինալացում աշխարհաքաղաքական զարգացումների եւ տարածաշրջանային նշանակության համատեքստում	2%	0%
Հայ Դատը հետապնդելու հնարավորություն	0%	2%
է) Թշնամիներ, պրոբլեմներ	0%	8%
ը) Ոչինչ	0%	0%
Ընդհանուր	100%	92%

Ծանոթագրություն. Այս հարցի ներքո հնարավորություն է տրվել նշել մինչեւ երկու պատասխան՝ ցուցանելով դրանց առաջնայնությունը եւ երկրորդայնությունը: Հարցված 50 փորձագետներից 2-րդ ընտրանք է կատարել միայն 92%-ը (46 փորձագետ), իսկ 8%-ը (4 փորձագետ)՝ չի կատարել: 2-րդ ընտրանքի ցուցանիշները հաշվարկված են հարցվածների ընդհանուր թվի նկատմամբ:

4. Ըստ Ձեզ՝ այդ տարիներին վերոնշյալ ձեռքբերումների համար վճարված գինը (անձնական զրկանքներ, ընտանեկան կորուստներ, երկրի ծանր վիճակ եւ այլն)...

ա) Ուղղակի չնչին է ձեռքբերումների համեմատությամբ	18%
բ) Ավելի քիչ է, քան ձեռքբերումներն են	8%
գ) Համարժեք է ձեռքբերումներին	36%
դ) Ավելի մեծ է, քան ձեռքբերումներն են	20%
ե) Միանգամայն անիմաստ է, քանի որ ձեռքբերում կամ չկա, կամ չնչին է	4%
զ) Դժվարանում եմ պատասխանել	14%

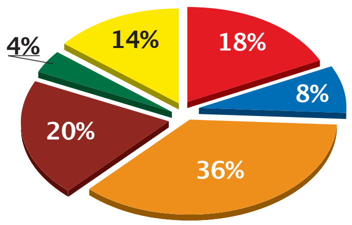

5. Ձեր կարծիքով ղարաբաղյան հիմնահարցն այսօր ՀՀ-ի ամենաառաջնայի՞ն խնդիրն է:

ա) Այո	60%
բ) Ոչ	32%
գ) Դժվարանում եմ պատասխանել	8%

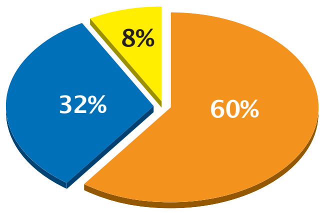

6. Դուք նպատակահարմար եք գտնում, որ Ղարաբաղյան հիմնախնդիրը ներկայացվի իբրեւ...

ա) Ղարաբաղի ազգաբնակչության ինքնորոշման հարց	60%
բ) Հայկական հարցի բաղկացուցիչ մաս	30%
գ) *Այլ պատասխաններ՝*	
ա) եւ բ) տարբերակները միասին	4%
Ադրբեջանի ագրեսիա ԼՂՀ-ի դեմ	2%
Արտաքին ուժերի հրահրման արդյունք	2%
Այդպիսի խնդիր գոյություն չունի՝ այն լուծված է, հետեւաբար ներկայացման կարիք չկա	2%

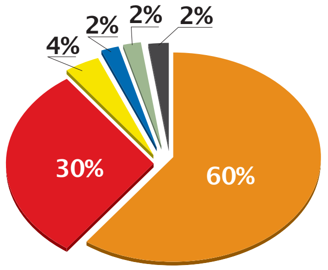

7. Ինչպիսի՞ն եք տեսնում Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակը:

ա) Հայաստանի կազմում	54%
բ) Որպես անկախ եւ ինքնիշխան հանրապետություն	32%
գ) Ինքնավարություն Ադրբեջանի կազմում	10%
դ) *Այլ պատասխան՝*	
Ներկա վիճակով՝ փաստացի ՀՀ կազմում, ձեւական՝ անկախ եւ չճանաչված	4%

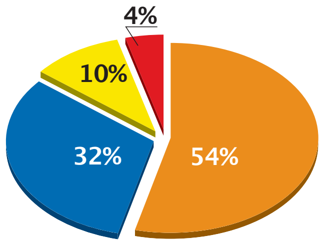

8. Ձեր կարծիքով, ներքոնշյալներից ո՞րն է Լեռնային Ղարաբաղի՝ Ադրբեջանին չպատկանելու ամենահիմնավոր փաստարկը:

ա) ԽՍՀՄ-ի օրոք բռնակցվել է Ադրբեջանական ԽՍՀ-ին եւ Լեռնային Ղարաբաղի ժողովուրդն ինքնորոշման իր իրավունքով անջատվել է ԽՍՀՄ-ի փլուզման ընթացքում:	**50%**
բ) Հայերն այդ տարածքում բնակվել են դարեր ի վեր	**12%**
գ) Պատերազմում հայկական կողմը հաղթանակ է տարել	**8%**
դ) Ղարաբաղը իրավական փաստաթղթերով ու փաստացի չի պատկանել ո՛չ 1918-20թթ. Ադրբեջանի մուսավաթական, եւ ո՛չ էլ 1991թ. անկախացած հանրապետություններին	**20%**
ե) *Այլ պատասխաններ՝*	
Հայերն, իհարկե, Արցախում բնիկ ժողովուրդ են, բայց դա Ադրբեջան պետության կազմում Ղարաբաղի չգտնվելու փաստարկ չէ	**2%**
Արցախը պատմականորեն Հայաստանի մաս է կազմել	**6%**
զ) Դժվարանում եմ պատասխանել	**2%**

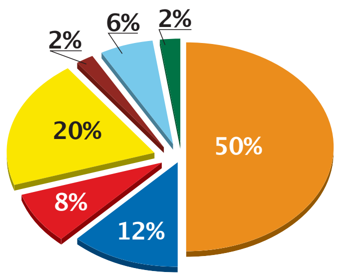

9. Ըստ Ձեզ, ի՞նչ է լինելու ազատագրված տարածքների հետ:

ա) Ամբողջությամբ միացվելու են Լեռնային Ղարաբաղին	**6%**
բ) Լեռնային Ղարաբաղի հետ միասին միացվելու են Հայաստանին	**20%**
գ) Ամբողջությամբ միացվելու են Ադրբեջանին	**8%**
դ) Փոխզիջման արդյունքում բաժանվելու են հակամարտող կողմերի միջեւ՝ հետեւյալ կերպ. Լաչինի եւ Քելբաջարի շրջանները՝ հայկական կողմին, մնացածը՝ Ադրբեջանին	**40%**
ե) Փոխզիջման արդյունքում բաժանվելու են հակամարտող կողմերի միջեւ՝ հետեւյալ կերպ. Լաչինի շրջանը՝ հայկական կողմին, մնացածը՝ Ադրբեջանին	**20%**
զ) Դառնալու են չեզոք գոտի՝ միջազգային խաղաղարար ուժերի վերահսկողության ներքո	**0%**
է) Դառնալու են չեզոք գոտի՝ միայն ԱՊՀ խաղաղարար ուժերի վերահսկողության ներքո	**0%**
ը) *Այլ պատասխան՝*	
Փոխզիջման արդյունքում բաժանվելու են հակամարտող կողմերի միջեւ՝ հետեւյալ կերպ. Լաչինի եւ Քելբաջարի շրջանները՝ հայկական կողմին, մնացածը՝ չեզոք գոտի	**2%**
թ) Դժվարանում եմ պատասխանել	**4%**

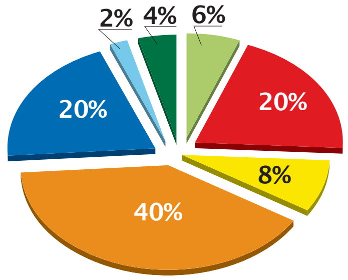

10. **Յանուն ինչի՞ կարող են Յայաստանը եւ Արցախը ազատագրված տարածքների հաշվին զիջումներ անել Ադրբեջանին:**

Տարբերակներ	Ընտրանք	
	1-ին	*2-րդ*
ա) Միայն Ադրբեջանի կողմից Ղարաբաղի անկախությունը կամ Յայաստանին միանալը ճանաչելու դիմաց	50%	4%
բ) Ադրբեջանի կողմից Յայաստան եւ Լեռնային Ղարաբաղ մուտք գործող ճանապարհները բացելու դիմաց	4%	4%
գ) Ադրբեջանի հետ խաղաղության պայմանագիր կնքելու եւ նրա հետ պատերազմը բացառելու դիմաց	20%	18%
դ) Շահումյանի շրջանը եւ Գետաշենի ենթաշրջանը Ղարաբաղին միացնելու դիմաց	0%	10%
ե) Ազատագրված տարածքները փոխզիջումների եւ սակարկությունների առարկա լինել չեն կարող, նույնիսկ եթե դրա պատճառով վերսկսվեն պատերազմական գործողությունները	26%	4%
Ընդհանուր	100%	40%

Ծանոթագրություն. Այս հարցի ներքո հնարավորություն է տրվել նշել մինչեւ երկու պատասխան՝ ցուցանելով դրանց առաջնայնությունը եւ երկրորդայնությունը: Յարցված 50 փորձագետներից 2-րդ ընտրանք է կատարել միայն 40%-ը (20 փորձագետ), իսկ 60%-ը (30 փորձագետ)՝ չի կատարել: 2-րդ ընտրանքի ցուցանիշները հաշվարկված են հարցվածների ընդհանուր թվի նկատմամբ:

11. **Արդյո՞ք կողմ եք, որ Յայաստանի, Արցախի եւ Ադրբեջանի բոլոր փախստականները հակամարտության կարգավորումից հետո վերադառնան իրենց բնակության նախկին վայրերը:**

ա) Այո	14%
բ) Ոչ	86%

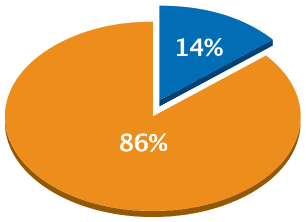

12. **Ո՞ր դեպքում կհամաձայնեիք, որ Ղարաբաղի եւ ազատագրված տարածքների ադրբեջանցի տեղահանված-ները վերադառնային իրենց նախկին բնակավայրերը, եթե այդպիսի անհրաժեշտություն լինի:**

ա) Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի վերջնական կարգավորումից առաջ	0%
բ) Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի կարգավորմանը զուգահեռ, եթե դա կօգնի կարգավորմանը	18%
գ) Միայն Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի վերջնական կարգավորումից հետո	42%
դ) Եթե Ադրբեջանն էլ իր հերթին թույլ տա հայ փախստականներին՝ վերա-դառնալու իրենց բնակության նախկին վայրերը՝ ներառյալ Նախիջեւան	4%
ե) Եթե Ադրբեջանը թույլ տա հայ փախստականներին՝ վերադառնալու իրենց բնակության նախկին վայրերը, իսկ Թուրքիան թույլ տա անցած դարասկզբի հայ գաղթականներին ու նրանց ժառանգներին՝ վերադառնալու պատմական Յայաստան	8%
զ) Ոչ մի դեպքում համաձայն չեմ	26%
է) Այլ պատասխան՝ անկախ պահից, եթե ապրելու տեղ չունեն եւ լիովին ընդունում են հայկական հպատակություն՝ ապա ոչ ավել այն քանակից, որ թույլ է տալիս ՅՅ անվտանգությունը	2%

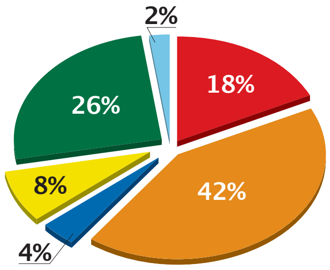

13. Ղարաբաղյան խնդրի շուրջ բանակցային գործընթացից Դուք...

ա) Լիովին գոհ եք	4%
բ) Ավելի շատ գոհ եք, քան՝ դժգոհ	14%
գ) Ավելի շատ դժգոհ եք, քան՝ գոհ	32%
դ) Չափազանց դժգոհ եք	40%
ե) Դժվարանում եք պատասխանել, քանի որ բավարար չափով տեղեկացված չեք	10%

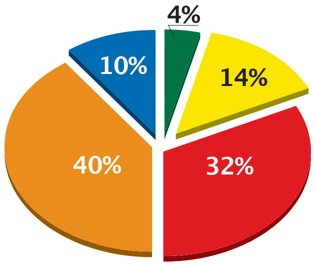

14. Եթե ինչ-որ չափով գոհ չեք, ո՞ւմ եք մեղադրում դրանում:

Տարբերակներ	Ընտրանք	
	1-ին	*2-րդ*
ա) Նախկին իշխանություններին	18%	8%
բ) Գործող իշխանություններին	42%	20%
գ) Միջնորդ կազմակերպություններին	8%	20%
դ) Միջազգային հանրությանը	8%	8%
ե) ՀՀ հասարակությանը	10%	8%
զ) Ողջ հայությանը	8%	4%
է) Թուրքիային	4%	0%
ը) *Այլ պատասխան՝* մարդկության անկատարությանը	2%	0%
Ընդհանուր	100%	68%

Ծանոթագրություն. Այս հարցի ներքո հնարավորություն է տրվել նշել մինչեւ երկու պատասխան՝ ցուցանելով դրանց առաջնայնությունը եւ երկրորդայնությունը: Հարցված 50 փորձագետներից 2-րդ ընտրանք է կատարել միայն 68%-ը (34 փորձագետ), իսկ 32%-ը (16 փորձագետ)՝ չի կատարել: 2-րդ ընտրանքի ցուցանիշները հաշվարկված են հարցվածների ընդհանուր թվի նկատմամբ:

15. Ըստ Ձեզ՝ ղարաբաղյան խնդրի կարգավորման բանակցային գործընթացում որպես հակամարտող կողմեր պետք է մասնակցեն...

ա) Հայաստանը եւ Ադրբեջանը	8%
բ) Հայաստանը, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը եւ Ադրբեջանը	74%
գ) Լեռնային Ղարաբաղը եւ Ադրբեջանը	18%

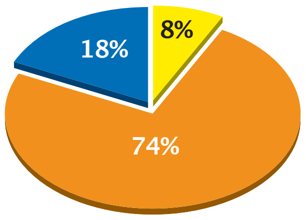

16. Խնդրի կարգավորման առումով գո՞հ եք ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի գործունեությունից:

ա) Այո	30%
բ) Ոչ	70%

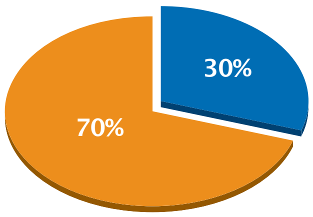

17. Ձեր դիտարկմամբ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահող երկրներից ո՞ւմ շահերն են առավել հաճախ համընկնում Հայաստանի ու Ղարաբաղի շահերի հետ:

ա) ԱՄՆ-ի	**18%**
բ) Ռուսաստանի Դաշնության	**10%**
գ) Ֆրանսիայի	**10%**
դ) Ոչ մեկի	**60%**
ե) Բոլորի	**2%**

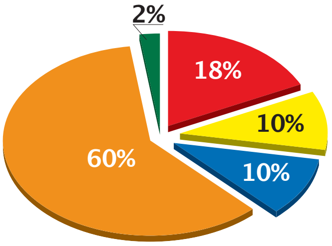

18. Գտնու՞մ եք արդյոք, որ խնդիրը խաղաղ, բանակցային ճանապարհով անլուծելի է եւ պետք է լուծվի նոր պատերազմի միջոցով:

ա) Այո	**8%**
բ) Ոչ	**90%**
գ) Դժվարանում եմ պատասխանել	**2%**

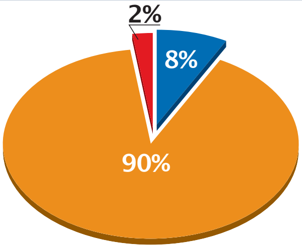

19. Կո՞ղմ եք, որպեսզի ղարաբաղյան հիմնախնդիրը սառեցվի ներկայիս չկարգավորված փաստացի վիճակով եւ պայմաններով (ստատուս քվոյի պահպանում):

ա) Այո	**54%**
բ) Ոչ	**46%**

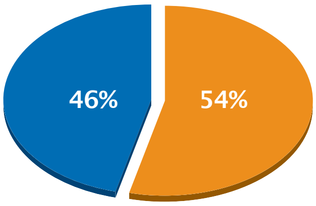

20. Ձեր կարծիքով, խնդրի կարգավորման ձգձգումը եւ ժամանակ շահելը կարող է օգնել, որպեսզի...

Տարբերակներ	Ընտրանք	
	1-ին	*2-րդ*
ա) Հարցն ապագայում լուծվի հայկական կողմի՝ քաղաքական ու տնտեսական զգալի առավելության հասնելուց հետո	**8%**	**14%**
բ) Հարցն ապագայում լուծվի հայկական կողմի՝ ռազմական զգալի առավելության հասնելուց հետո	**2%**	**4%**
գ) Ադրբեջանի, Հայաստանի ու Ղարաբաղի հասարակությունների համար նվազի սահմանների ու տարածքի նշանակությունը	**0%**	**4%**
դ) Հասարակությունները նախապատրաստվեն փոխզիջումներին ու ցավագին չընդունեն դրանք	**10%**	**10%**
ե) Միջազգային հանրությունը եւ Ադրբեջանը համակերպվեն Լեռնային Ղարաբաղի փաստացի անկախության հետ	**40%**	**22%**
զ) Որեւէ բանի չի կարող օգնել	**28%**	**0%**
է) *Այլ պատասխաններ՝*		
Վերաբնակեցվեն տարածքները	**0%**	**4%**
Հայ ազգի հոգեւոր եւ կամային որակներն աճեն, աշխարհում հզորանա հայկական գործոնը	**4%**	**0%**
Վնասվի Հայաստանը, եւ հակառակը՝ օգտվի Ադրբեջանը	**8%**	**0%**
Ընդհանուր	**100%**	**58%**

Ծանոթագրություն. Այս հարցի ներքո հնարավորություն է տրվել նշել մինչեւ երկու պատասխան՝ ցուցանելով դրանց առաջնայնությունը եւ երկրորդայնությունը: Հարցված 50 փորձագետներից 2-րդ ընտրանք է կատարել միայն 58%-ը (29 փորձագետ), իսկ 42%-ը (21 փորձագետ)՝ չի կատարել: 2-րդ ընտրանքի ցուցանիշները հաշվարկված են հարցվածների ընդհանուր թվի նկատմամբ: